

(इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णयाचा मराठी भाषेत अनुवाद)

(१९९७) १ एस. सी. आर. ५८२

हिमाचल प्रदेश नगर विकास प्राधिकरण

विरुद्ध

मेसर्स अगरवाल अँड कंपनी.

२७ जानेवारी १९९७

[न्यायमूर्ती के. रामास्वामी आणि न्यायमूर्ती जी. टी. नानावटी]

संविदा - ची अंमलबजावणी- सामग्रीवरील वाढीव शुल्काचा -कंत्राटदाराने दावा केलेल्या- निर्णीत - कंत्राटदाराने साहित्य खरेदी केले नव्हते, परंतु विभागाद्वारे पुरवले गेले होते आणि सामग्रीची सी किंमत ठरवली गेली होती ही वस्तुस्थिती लक्षात घेता ते पात्र नाही.

पी. एम. पॉल वि. युनियन ऑफ इंडिया, [१९८९] सप.१ एस. सी. सी. ३६८, संदर्भित.

दिवाणी अपील अधिकारिता :-१९९७ चा दिवाणी अपील क्रमांक ६३५.

१९९३ चा इ एक्स पी. क्रमांक २७ मधील ओ. एम. पी. क्र. ६२६/९३ हिमाचल प्रदेश उच्च न्यायालयाच्या दिनांकित २-५-९६ च्या निकाल आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी राजेश श्रीवास्तव, उज्ज्वल बॅनर्जी आणि एच. के. पुरी.

प्रतिवादीसाठी एस. बी. उपाध्याय.

न्यायालयाचा खालील आदेश देण्यात आला:

अनुमती देण्यात आली.

विशेष अनुमती द्वारे हे अपील हिमाचल प्रदेश उच्च न्यायालयाच्या २ मे १९९६ रोजी च्या इ एक्स पी. क्र. २७/१९९३ मधील ओ. एम. पी. क्र. ६२६/९३ मध्ये दिलेल्या निकाल आणि आदेशावरून उद्भवते. मान्य केलेली तथ्ये अशी आहेत की प्रतिवादीने अपीलकर्त्याशी काही कामे अंमलात आणण्यासाठी करार केला होता, ज्याच्या अनुषंगाने एक वाद होता जो उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार लवादाकडे पाठवण्यात आला होता. लवादाने २५ एप्रिल १९९२ रोजी दिलेल्या निर्णयात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे;

" दोन्ही पक्षांनी मला सादर केलेल्या संपूर्ण प्रकरणाचा तोंडी आणि लेखी विचार केल्यानंतर मी या निष्कर्षावर आलो आहे की विलंब हा प्रतिवादी-कार्यकारी अभियंत्याच्या बाजूने आहे. असा आदेश दिला जातो की फिर्यादी यांना प्रतिवादी- एक कार्यकारी अभियंता द्वारे पैसे दिले जातील, पूर्ण होण्याच्या निर्धारित तारखेनंतर म्हणजे २१-५-८९ नंतर त्यांनी अंमलात आणलेल्या सर्व कामांसाठी त्यांच्या निविदा दरापेक्षा २५ टक्के वाढ."

हा निवडा न्यायालयाचा नियम बनवण्यात आला. निवाड्याच्या अंमलबजावणीत, अपीलकर्त्याने दिनांक १२ नोव्हेंबर १९९३ रोजीच्या पत्र क्र. एस. डी. ए. (डी)-अकॅक्ट - ७/९३-६४४-४७ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे तपशील तयार केला. जे खालीलप्रमाणे आहे:

" तुमच्या पत्राच्या संदर्भात क्र. ए. व्ही./सिम/८०४-९३-९४ दिनांक ५-१०-१९९३, मी या सह क्र ८०७८०१ चा दिनांकित १२-११-१९९३ असलेला एक धनादेश संलग्न करित आहे, ज्याची रक्कम रु. ४,९९,३०७ संचालकांनी जाहीर केलेल्या निवाड्याच्या देयकामुळे, जो माननीय एच. पी. उच्च न्यायालयाने न्यायालयाचा नियम म्हणून केला आहे .प्रदान केलेल्या रकमा आणि तुमच्याकडून केल्या जाणाऱ्या वसुलीचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे:

११ व्या आर/ए बिलानंतर केलेल्या कामाची एकूण रक्कम म्हणजे २१-५-१९८९ नंतर २६ व्या आर/ए बिलापर्यंत) -	रु.69, 78, 354.00
एस. डी. ए. द्वारे पुरविलेल्या सिमेंट/पोलादाची कमी किंमत, ज्यावर निर्गम दरात कोणतीही वाढ झालेली नाही. (-)	रु. 23, 25, 685.00
निव्वळ रक्कम	रु.46, 52, 669.00
रु 46,52669/0.25% ची वाढ. लवादाने निवाड्यात दिलेल्या	रु. 11, 63, 167.00
' 2 टक्क्यांपेक्षा कमी I = 23, 263 रुपयांवर कर. 11,63,167, 12 टक्के एस. सी. वर I.-Tax रु. 2, 792.00 (-).	रु. 26, 055.00
एकूण रु. 26, 055.00	Rs.11,37,112.00
1987.88 च्या करार क्रमांक 52 च्या विरोधात तुमच्याकडून केल्या जाणाऱ्या वसुलीमुळे राखून ठेवलेल्या रकमेसह. (-)	रु. 6, 37, 805.00
निव्वळ देय	रु. 4, 99, 307.00

कृपया शिक्का लावलेली पावती पाठवा.

आपला ,

(कार्यकारी अभियंता (डी),
शिमला विकास प्राधिकरण, कासुमपटी, शिमला-9 ".

पत्रातील मजकुरावरून असे दिसून येते की अपीलकर्त्याने केवळ एस. डी. ए. ने पुरवलेल्या सिमेंट आणि पोलादाची किंमत वजा केली आहे, ज्यावर इश्यू दरात मध्ये कोणतीही वाढ झालेली नाही. तपशीलांवर काम केल्यानंतर, रु. ४,९९,३०७ हे प्रतिवादीमुळे झाले. अपीलकर्त्याने प्राप्तीकर आणि अधिभार इ. कमी करून पुरस्कारांतर्गत प्रतिवादीला प्रत्यक्षात देय आणि देय असलेल्या रकमेची गणना केली आणि उर्वरित रक्कम दिली गेली. पण जेव्हा प्रतिवादीने आणखी रु. ५,८१,४२१ मागणी केली, अपीलकर्त्याने सी. पी. सी. च्या कलम ४७ अंतर्गत त्यावर आक्षेप घेतला. उच्च न्यायालयाने आक्षेप फेटाळला आणि ते भरण्याचे निर्देश दिले. अशा प्रकारे, विशेष अनुमती द्वारे हे अपील.

श्री एच के पुरी विद्वान वकील यांनी युक्तिवाद केला की २५ टक्के वाढ ही प्रतिवादीने केलेल्या कामांसाठीच्या निविदा दराशी संबंधित आहे आणि अपीलकर्त्याने पुरवलेल्या कच्च्या कच्चा मालाच्या दराशी संबंधित नाही. कंत्राटाच्या अंमलबजावणीत विलंब होऊनही विभागाने अनुसूची दराने सिमेंट आणि स्टीलचा पुरवठा केला होता, असेही त्यांनी सांगितले. अशा प्रकारे, अपीलकर्त्याने पुरवलेल्या कच्च्या कच्चा मालाच्या किंमतीत झालेली वाढ हा संपूर्ण भार अपीलकर्त्याने उचलला होता आणि त्यामुळे, त्या वस्तूच्या संदर्भात निवाड्या अंतर्गत कोणतेही अतिरिक्त पैसे देण्याचा हेतू असू शकत नव्हता. त्यामुळे, ते भरण्याचे निर्देश देताना उच्च न्यायालय योग्य नव्हते. आम्हाला वादात बाळ दिसते. प्रतिवादीचे विद्वान वकील श्री. उपाध्याय यांनी असा युक्तिवाद केला आहे की जेव्हा लवादाने असा निष्कर्ष नोंदवला की कार्यकारी अभियंत्याच्या विलंबामुळे अंमलबजावणीस विलंब झाला होता आणि करारानुसार मान्य केलेल्या सामान्य दरापेक्षा १५ टक्के जास्त दिले गेले होते आणि पुरस्कार अंतिम होण्यास परवानगी दिली गेली होती, तेव्हा या कालावधीसाठी जी २५ टक्के वाढीव शुल्क नाकारणे अपीलकर्त्यासाठी खुले नाही. दुसऱ्या शब्दांत, ज्या निवाड्याने अंतिमता प्राप्त केली आहे, त्यात हस्तक्षेप करणे होय. त्याच्या समर्थनार्थ, विद्वान वकिलाने पी. एम. पॉल वि. युनियन ऑफ इंडिया, [१९८९] सप १ एससीसी ३६८ मधील निकालाच्या परिच्छेद १२ वर भर दिला. त्यामध्ये, विभागाकडून "निवाड्याच्या अंमलबजावणीस विलंब झाल्यामुळे कंत्राटदाराला वाढीव दर मिळण्याचा हक्क आहे का, असा प्रश्न होता.

पाहिल्याप्रमाणे, या प्रस्तावावर कोणताही वाद नाही की जेव्हा वाढीव शुल्क देण्याचा निवाडा दिला जातो, तेव्हा कराराच्या कामगिरीसाठी सामग्री सुरक्षित ठेवण्याच्या खर्चाच्या वाढीव दरांची भरपाई वाढीव शुल्काच्या मर्यादेपर्यंत रक्कम देऊन करणे आवश्यक आहे. असे दिसून आले आहे की कराराच्या कलम १० अंतर्गत, अपीलकर्त्याने अंमलबजावणीच्या तारखेपर्यंत प्रचलित असलेल्या दराने सामग्रीचा पुरवठा करणे आवश्यक होते आणि कराराच्या अंमलबजावणीनंतर देय रकमेतून ती वजा करण्याचा त्याला अधिकार होता. दुसऱ्या शब्दांत, जेव्हा लोह आणि सिमेंटचा पुरवठा संबंधित कालावधीत, ज्या वर्षासाठी निवाडा देण्यात आला त्या वर्षाच्या समाप्तीनंतरही केला जात असे, तेव्हा त्यात दरातील वाढीचा समावेश असणे आवश्यक होते. असे म्हटले जाते की त्यांनी वाढीव दर आकारले नाहीत परंतु तारखांनुसार प्रचलित दर आणि निर्धारित रक्कम रु. २३,२५,७८५. त्या वतीने वाढलेल्या खर्चाच्या २५ टक्के रकमेसाठी प्रतिवादी पात्र नाही. वाढीव खर्च देण्याचा मुख्य उद्देश हा होता की कंत्राटदाराने खुल्या बाजारातून संबंधित वेळी प्रचलित असलेल्या किंमतीवर साहित्य मिळवले होते आणि त्याचा वापर कामाच्या अंमलबजावणीसाठी केला होता. डी प्रतिवादीने वाढीव कालावधीत लोह आणि सिमेंटची खरेदी केली नव्हती आणि ज्या प्रत्यक्ष किंमतीसाठी ते पुरवले गेले होते ती ठरवली गेली आहे हे लक्षात घेता, आधी सांगितल्याप्रमाणे, प्रतिवादी स्वतः विभागाने पुरवलेल्या त्या सामग्रीवर २५ टक्के अधिक मिळण्यास पात्र नाही. या परिस्थितीत, उच्च न्यायालयाने उक्त रक्कम भरण्याचे निर्देश देण्यात स्पष्टपणे चूक केली होती.

त्यानुसार, अपीलास अनुमती आहे परंतु परिस्थिती पाहता खर्चाचा आदेश नाही.

जी. एन.

अपीलाला अनुमती देण्यात आली.

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरीता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.